

Nr 163

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål.

(3:e avd.)

I en inom andra kammaren av herr *Eliasson* i Stockholm väckt motion (II: 362) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande anställandet av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål.

Motionären har anfört följande.

Statens kriminaltekniska anstalt (SKA) har till uppgift att åt bl. a. åklagare och polismyndigheter utföra kriminaltekniska undersökningar. Sådana undersökningar kan t. ex. vara erforderliga vid inbrott, förfalskning, mordbrand och våldsbrott av olika slag. Vid mera invecklade förmögenhetsbrott kan utredning av auktoriserad revisor vara påkallad, t. ex. vid förskingrings- och bedrägeribrott eller olika gäldenärsbrott. Visserligen har polis och åklagare som regel erhållit viss bokföringsutbildning men denna förslår icke tillnärmelsevis vid utredning av mera besvärliga förmögenhetsrättsliga bokföringstransaktioner. Möjlighet att genom SKA erhålla revisorssakkunnig föreligger icke. Enligt rättegångsbalken kan åklagaren under förundersökningen erhålla biträde av särskild sakkunnig, t. ex. auktoriserad revisor. Är åklagaren i behov av sådan för genomförande av förundersökningar måste han vända sig till privatpraktiserande auktoriserad revisor. Dennes uppdrag betalas då t. ex. här i Stockholm av Stockholms stad. För sådana uppgifter finnes för stadens del för polis och åklagare en beräknad anslagspost på 5 000 kronor. Det är inget ovanligt att en enda revisorsutredning i endast ett någorlunda stort mål kan överstiga detta belopp. I stora mål kan revisionskostnaderna uppgå till avsevärda belopp. I det s. k. Lundquistmålet har dessa uppgått till 93 000 kronor, vilka gäldats dels av kommunala medel, dels av statliga beroende på att revisorn i vissa delar av utredningen varit förordnad såsom sakkunnig av domstol. Det kan ifrågasättas om icke anställning av revisorsteknisk personal vid SKA skulle bli betydligt billigare. Frågan synes emellertid icke framför allt vara en kostnadsfråga. Följande fördelar torde vara att vinna om auktoriserad revisor funnes att tillgå vid SKA för anlåtande av ifrågavarande sakkunniguppdrag.

1. Man skulle få personal, som särskilt lämpar sig för just den art av revisionsverksamhet som det här är fråga om.
2. Man skulle slippa nackdelen med att en polisiär revisionsutredning ofta icke kan beviljas förtur framför annat arbete som revisorn på en privat byrå har att utföra.
3. Man skulle slippa svårigheter med att över huvud få tag i lämplig och villig revisor.
4. Revisorsmedverkan skulle kunna användas i åtminstone något större utsträckning än nu, vilket i förening med vad som anförts under 1. skulle vara ägnat att bättre kunna komma till rätta med viss del av den mera kvalificerade »manschettbrottsligheten».
5. Polisen skulle kunna frigöras från visst revisorsfackbetonat utredningsarbete.
6. Ifrågavarande slag av förundersökningar skulle snabbare kunna genomföras.
7. Utlåtande från revisor vid SKA skulle — liksom annan teknisk personals — bliva avgivet på tjänstemannaansvar, vilket vore ägnat att öka bevisverkan.

En sakkunniginstans av ovan nämnt slag skulle möjligen i stället kunna anordnas såsom en fullt fristående organisation.

Över motionen har, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, riksåklagarämbetet, polisväsendets organisationsnämnd, statens kriminaltekniska anstalt och statskontoret avgivit yttranden, vilka fogats till detta utlåtande (*Bilaga 1—4*).

Utskottet. Det av motionären påtalade behovet av kvalificerad revisors-teknisk personal vid förundersökningar rörande vissa förmögenhetsbrott har icke ifrågasatts i de över motionen avgivna yttrandena. Däremot har i dessa uttalats tveksamhet huruvida inrättandet av en statlig revisorsorganisation skulle erbjuda större fördelar än den hittills tillämpade ordningen med utomstående expertis.

Enligt vad utskottet under hand erfarit torde, såsom statskontoret också inhämtat, den förra året tillsatta polisverksamhetsutredningen komma att pröva nu ifrågavarande spørsmål i samband med behandlingen av frågan om kriminalpolisens organisation. Utskottet finner med hänsyn härtill, att någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen icke nu kan anses påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,
att motionen II: 362 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 november 1957

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 165.

Bilaga 1

Till riksdagens statsutskott

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt riksåklagarämbetet att till statsutskottet avgiva utlåtande över en av herr Eliasson i Stockholm i andra kammaren väckt motion (nr 362) om utredning rörande anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål, får ämbetet — med överlämnande av yttranden som införskaffats från statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt från föreningarna Sveriges landsfogdar, Sveriges stadsfiskaler och Sveriges landsfiskaler — härigenom anföra följande.

Såsom motionären anför t föreligger icke sällan behov av att vid utredningar rörande förmögenhetsbrott anlita biträde av revisorer. Rörande den utsträckning, i vilken revisorer faktiskt anlitas såsom sakkunniga vid brottsutredningar, framgår av de yttranden, som avgivits av statsåklagarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt föreningen Sveriges landsfogdar, att revisorer under åren 1955 och 1956 anlitats i 85—90 fall i hela landet och att kostnaderna härför uppgått till sammanlagt något över 200 000 kronor. Såvitt för ämbetet är känt har erforderligt biträde av revisor vid förundersökning alltid kunnat erhållas. Däremot har ämbetet i samband med utövande av sin kontrollverksamhet kunnat konstatera dels att det ibland vållat omgång att anskaffa lämplig revisor dels ock att den revisor, som anlitats på grund av andra arbetsuppgifter icke kunnat med förtur behandla det revisionsuppdrag han erhållit av åklagare med påföljd att förundersökningen blivit fördröjd.

Huruvida inrättande av en statlig revisorsorganisation skulle undanröja dessa olägenheter, synes ämbetet tveksamt med hänsyn till de svårigheter, som torde uppstå att åstadkomma en jämn fördelning under året av organisationens arbete. Härtill kommer att det med hänsyn till de goda förtjänstmöjligheter, som erbjuda sig för auktoriserade revisorer i privat verksamhet, knappast torde vara möjligt att till en statlig organisation förvärva tillräckligt skickliga krafter för dessa kvalificerade uppgifter även om de rent praktiska svårigheter, som skulle uppkomma för en centralt verksam revisorsorganisation att under revisionsarbetets gång uppehålla önskvärd kontakt med förundersökningsledaren. Det synes därför ämbetet tvivelaktigt, om inrättandet av ett statligt revisionsorgan verkligen skulle vara ägnat att befordra ett snabbt och effektivt genomförande av det revisionsarbete, som kan erfordras i brottmål.

Enligt ämbetets mening torde den hittills tillämpade ordningen att för ifrågavarande revisionsarbete i förekommande fall anlita privat verksamma auktoriserade revisorer vara att föredraga framför att inrätta en statlig revisorsorganisation. För att revisionsarbetet skall kunna genomföras med önskvärd snabbhet och effektivitet torde böra undersökas de möjligheter, som kunna erbjuda sig, att med Svenska revisorsamfundet träffa överenskommelse om sådant samarbete att möjligheterna ökas att utan omgång anlita auktoriserad revisor för nu avsedda uppdrag. En närmare undersökning av denna fråga synes lämpligen böra ankomma på den nu fungerande polisverksamhetsutredningen.

Ämbetet har sig bekant att statens sakrevision kommer att till Kungl. Maj:t ingiva förslag om att till statspolisen anknyta revisorer med särskild erfarenhet av och sakkunskap i fråga om den allmänna förvaltningen, stat-

lig och kommunal upphandling med därtill hörande kontrollföreskrifter m. m., vilka avses biträda vid utredningsarbete rörande bestickning, tagande av muta och andra närståande brott. Till frågan om inrättande av en sådan speciell revisorsorganisation saknar ämbetet anledning att i detta sammanhang taga ställning. Stockholm den 25 april 1957.

MATS HEUMAN

Sigvard Herrlin

Bilaga 2

Till riksdagens statsutskott

Sedan Kungl. Maj:t den 7 mars 1957 anbefallt polisväsendets organisationsnämnd att till statsutskottet avgiva utlåtande över motionen II: 362 till innevarande års riksdag om utredning rörande anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål får organisationsnämnden anföra följande.

Organisationsnämnden har under de senaste åren verkställt organisationsundersökningar inom polisväsendet, vilka berört tillhoppa ca 80 polisdistrikt av skiftande storleksordning. Dessa undersökningar har till huvudsaklig del visserligen berört landsbygdens samt de mindre och medelstora städernas förhållanden, men organisationsnämnden har genom slutförda och pågående undersökningar i några större städer (Karlstad, Uppsala, Jönköping etc.) förskaffat sig en relativt god inblick i arbetsuppgifternas art och omfattning även i de större städernas polisdistrikt. Nämnden har därvid kunnat konstatera, att behov av revisorsteknisk sakkunskap i samband med utredningar rörande mera invecklade försöksnings-, bedrägeri- eller gäldenärsbrott gjort sig gällande.

Under den tid nämnden varit i verksamhet har i övrigt i olika sammanhang från polischefs- och polismannahåll framhållits önskvärdheten av att vid utredningsarbete av här berört slag få möjligheter till en intimare samverkan mellan undersökningsledare och polisiär utredningspersonal å ena sidan samt revisorsteknisk expertis å den andra. Hurvida behovet av ifrågavarande expertis är så stort att en f. n. i förekommande fall tilläpplad ordning innebärande konsultation av privatpraktiserande auktoriserade revisorer i princip bör ersättas med till statlig anställning knuten expertis torde emellertid knappast kunna fastställas utan att en särskild utredning i frågan kommer till stånd. Det av motionären anförda exemplet, där behov av revisorsteknisk expertis förelegat, torde enligt organisationsnämndens mening få anses alltför extremt för att någon bestämd uppfattning om ett allmängiltigt behov av revisorsteknisk expertis inom polisväsendet skall kunna grundas därpå.

Organisationsnämnden, som för sin del icke är övertygad om att ett anställande på särskilt inrättade tjänster (befattningar) av revisorsteknisk personal utgör den lämpligaste lösningen av den i motionen II: 362 väckta frågan, anser sig dock böra tillstyrka, att den i motionen föreslagna utredningen kommer till stånd. En dylik utredning torde icke behöva bli särskilt omfattande.

I detta ärendes avgörande har deltagit undertecknad Lindell, ordförande, samt ledamöterna Djurberg, Enhörning, Persson, Ryhre, Svärd och Tengroth. Stockholm den 29 april 1957.

Polisväsendets organisationsnämnd

KARL LINDELL

H. Djurberg

Bilaga 3

Till riksdagens statsutskott

I skrivelse den 7 dennes har statens kriminaltekniska anstalt anmodats inkomma med yttrande över i riksdagens andra kammare väckt motion om utredning rörande revisorsteknisk personal vid anstalten m. m. och får styrelsen i anledning härav anföra följande.

I motionen har uppdragits vissa riktlinjer för en revisorsorganisation men äro dessa så vagt angivna att ett utlåtande svårligen kan avgivas på föreliggande material. Styrelsen är av den meningen, att förslaget ur många synpunkter är synnerligen beaktansvärt. För närvarande handhaver polisen den första utredningen i alla förmögenhetsbrott, jämväl i sådana kvalificerade och invecklade fall, där bokföringsutbildning är en nödvändig förutsättning. Det torde framstå såsom uppenbart att i dessa senare ärenden vore en förberedande granskning av primärmaterialet genom revisor av betydande värde, såväl för åklagaren vid bedömandet av åtalsfrågan som för polisen i samband med uppläggandet av utredningen. En uppdelning av materialet och ett frånskiljande av bagateller skulle säkerligen avsevärt underlätta utredningen och verksamt bidra till en snabbare och effektivare handläggning.

Utan att taga definitiv ståndpunkt till spörsmålet om inrättandet av en central revisorsorganisation vill styrelsen framhålla det ändamålsenliga i att visst organ (statens kriminaltekniska anstalt eller annat) självständigt men med biträde av polisen utför den revisorstekniska verksamheten. Det kan icke anses tillfredsställande att låta »polisrevisorerna» utföra granskningsarbetet, då härigenom värdet av utredningen ur bevissynpunkt skulle förringas. Att helt centralorganisera denna revisionsverksamhet skulle med hänsyn till att ärendena äro lokalt spridda, ha mycket växlande omfattning och uppträda oregelbundet innebära en så opraktisk och oekonomisk lösning att den får anses vara utesluten. Att inarbeta viss del av den föreslagna verksamheten inom statens kriminaltekniska anstalts arbetsområde synes däremot vara väl motiverat, då anstaltens nuvarande uppgift är att gå polismyndigheterna till handa med råd och anvisningar beträffande andra sakkunnigutlåtanden.

Det synes fördenskill styrelsen lämpligt att utredning verkställas angående tillskapandet av ett centralt revisorsorgan som med biträde av lokala revisorer skulle handlägga dessa ärenden. Centralorganets uppgifter skulle kunna angivas sålunda:

att träffa avtal med yrkesrevisorerna på skilda ställen i landet som med kort varsel och mot på förhand bestämt arvode skulle åtaga sig att efter anmodan biträda med utredningen;

att själv eller genom förenämnda revisorer utarbeta instruktioner för utredarna i syfte att förenkla och förenhetliga utredningsarbetet och koncentrera detsamma kring väsentliga problem;

att följa pågående utredningsuppdrag och vid behov lämna erforderlig hjälp samt

att vid statens polisskola anordna utbildnings- och vidareutbildningskurser för utredningspersonal.

Resultatet av de utredningar, som på ovan angivet sätt verkställdes, skulle stå till förfogande såväl för åklagare- och polismyndigheter som för motparten. I detta sammanhang förtjänar påpekas önskvärdheten av att centralorganet beträffande diskutabla bokföringsåtgärder bör hålla kontakt med särskilda sakkunniga exempelvis handelskammare eller revisorssammanslutning.

Som ovan nämnts anser sig styrelsen icke kunna avgiva något slutligt yttrande i frågan, då denna är avhängig av andra i detta sammanhang väckta förslag men understryker att de huvudsynpunkter motionären lagt å spörsmålet böra göras till föremål för en allsidig utredning i ärendet.

Vid handläggningen av detta ärende i styrelsen voro närvarande herrar Woxén, Ros, Hesselgren, Lindberg, Myrbäck och von Sydow. Stockholm den 28 mars 1957.

RAGNAR WOXÉN

GERH. von SYDOW

Bilaga 4

Till riksdagens statsutskott

Enligt Kungl. Maj:ts remiss den 7 mars 1957 har statskontoret att till Eder avgiva yttrande över en inom riksdagen väckt motion (II:362) om utredning rörande anställande av revisorsteknisk personal vid statens kriminaltekniska anstalt eller inrättande av annan statlig revisorsorganisation att biträda vid visst förundersökningsarbete i brottmål. Med anledning härav får ämbetsverket anföra följande.

Under år 1956 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning rörande lämpliga åtgärder i syfte att effektivisera polisens verksamhet för bekämpande av brottsligheten m. m. (1957 års riksdagsberättelse I In 50). Under hand har inhämtats, att utredningen uppmärksammat frågan hur behovet av revisorsteknisk sakkunskap i brottmål lämpligen bör tillgodoses. Vidare avser statens sakrevision att lämna en redogörelse för vissa iakttagelser rörande den statliga upphandlings- och kontrollverksamheten m. m., därvid även förevarande spörsmål torde komma att beröras. Då den i motionen avsedda frågan således redan är föremål för överväganden i olika sammanhang, torde motionen ej påkalla någon riksdagens åtgärd.

I handläggningen av detta ärende har, förutom undertecknade, deltagit statskommisarien Jerdenius. Stockholm den 25 mars 1957.

IVAR LÖFQVIST

Wilh. Joachimsson

Allan Johansson